

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu v roce 2014 – zakázka č. 2114

Název projektu: Inkluzivní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základních školách v ČR

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel: PhDr. Petra Bendová, Ph.D.

Studenti doktorského studia na PdF UHK: -----

Studenti magisterského studia na PdF UHK: Anna Fialová (studijní obor: P-ZS1; ID 34989)

Školitelé doktorandů: -----

Další výzkumní pracovníci: -----

Celková částka požadované dotace: 65.000 Kč (čerpáno/náklady: 65.018,41 Kč)

Stručný popis postupu při řešení projektu:

Výzkum byl zaměřen na zmapování vybraných aspektů inkluzivního vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále pouze SVP) v základních školách na území ČR. Jeho cílem bylo zmapovat postoje pedagogů ZŠ k inkluzivnímu vzdělávání dětí se SVP, dále pak popsat rizika inkluzivního vzdělávání žáků se SVP z pohledu učitelů ZŠ, zmapovat aktuální stav v oblasti využívání metod a forem práce směřujících k inkluzivnímu vzdělávání v ZŠ a v neposlední řadě pak i specifikovat dosavadní zkušenosti pedagogů ZŠ ve vztahu k integraci dětí se SVP a zjistit, zda existuje vazba mezi dosavadními zkušenostmi pedagogů ZŠ s integrací žáků se SVP a jejich aktuálním náhledem na oblast inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do ZŠ.

K získání dat bylo využito dotazníkové metody. V rámci dotazníkového šetření byli osloveni učitelé/učitelky základních škol z celé ČR (v počtu 3.555 ZŠ – návratnost 1238 = 34,82%). Dotazník sloužící ke sběru dat byl anonymní. Vlastní identifikace respondentů probíhala pouze na základě uvedení kraje, v němž základní škola sídlí a na základě e-mailového kontaktu (pozn. za účelem opakovaného zaslání dotazníku). Data faktického charakteru byla zjišťována prostřednictvím polouzavřených a uzavřených položek dotazníku. Názory pedagogů ZŠ byly mapovány prostřednictvím škál – škálových odpovědí.

Výzkumné šetření probíhalo v souladu s předem definovaným časovým harmonogramem realizace SV 2014 č. 2114.

Základním cílem výzkumného šetření (smíšený výzkumný design) bylo zmapovat aktuální stav ve vybraných oblastech inkluzivního vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základních školách v ČR, tj. v oblasti: a) postojů pedagogů ZŠ k inkluzivnímu vzdělávání; b) podmínek inkluzivního vzdělávání; c) metod a forem práce směřujících k inkluzivnímu vzdělávání v ZŠ v ČR.

Realizaci výzkumného šetření pak byly následně sledovány i dílčí cíle:

C1: Postoj pedagogů ZŠ k inkluzivnímu vzdělávání dětí se SVP.

C2: Rizika inkluzivního vzdělávání dětí se SVP z pohledu učitelů ZŠ.

C3: Aktuální stav v oblasti využití metod a forem práce směřujících k inkluzivnímu vzdělávání v ZŠ v ČR.

C4: Dosavadní zkušenosti pedagogů ZŠ ve vztahu k integraci dětí se SVP.

C5: Identifikace existence statisticky významné souvislosti mezi zkušenostmi respondentů s integrací dětí se SVP do ZŠ a jejich vztahem k inkluzi dětí se SVP do ZŠ.

C6: Komparace získaných dat/výsledků výzkumného šetření SV 2014 s daty/výsledky zjištěnými v rámci jiných/obdobných šetření realizovaných na území ČR.

Z výsledků výzkumného šetření mj. vyplývá, že mezi pedagogy a vedoucími pracovníky základních škol převažuje ve vztahu k inkluzi žáků se SVP spíše záporný postoj. Mj. se také ukazuje, že pedagogové ZŠ v ČR nedokáží reálně definovat rozdíl mezi integrací a inkluzí žáků, resp. žáků se SVP. Ve vztahu k problematickým aspektům integrace/inkluzie žáků školního věku se SVP poukazují respondenti dotazníkového šetření/pedagogové a ředitelé ZŠ nejčastěji na velké počty žáků ve třídách ZŠ, dále se pak odvolávají na problémy v personálním zajištění inkluze (pozn. chybí asistent pedagoga, objevují se problémy s financováním asistentů pedagoga), nepřipravenost učitelů ZŠ ve vztahu ke znalosti specifik a potřeb dětí/žáků se SVP, jakož i na nízkou znalost metod a postupů pro práci v inkluzivním prostředí. K dalším problematickým oblastem inkluze dětí školního věku řadí pedagogové ZŠ/respondenti nedostatek finančních prostředků na podpůrná opatření a nepřipravenost sociálního prostředí/okolí (intaktních dětí - spolužáků a jejich rodičů) k přijetí dětí/žáků se SVP. Z podrobné analýzy odpovědí respondentů vyplývá, že ti respondenti, kteří již mají (předchozí vlastní) zkušenost s integrací žáků se SVP uvádějí mj. daleko méně překážek pro inkluzi žáků se SVP a jsou jí převážně kladně nakloněni (pozn. zkušenost s integrací dětí se SVP do ZŠ má zkušenost 364 pedagogů/vedoucích pracovníků ZŠ tvořících výzkumný vzorek, tj. 29,40% respondentů). Porovnáme-li závěry šetření zaměřeného na inkluzi předškolních dětí se SVP, které odpovědná řešitelka projektu realizovala v roce 2013/2014. (viz Bendová, Čecháčková, Šádková, 2014) Celková připravenost pedagogů ZŠ je vztahu k inkluzivnímu vzdělávání žáků se SVP na daleko nižší úrovni, což platí i pro proinkluzivní postoj pedagogů/vedoucích pracovníků ZŠ, znalost metod a forem práce se žáky se SVP atp. Tato skutečnost zřejmě velmi úzce souvisí se sebereflexí učitelů, jakož i s jejich záměrem dokázat respektovat speciální vzdělávací potřeby žáků se SVP a vytvořit jim v daném směru optimální edukační prostředí.

Pozn. Základní cíl i dílčí cíle byly výzkumným šetřením naplněny. Viz publikační výstup/y.

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení:

- ✓ výsledky výzkumu byly prezentovány na 5th International Conference on Education & Educational Psychology (Řecko – Kypr/Kyrenia - 22. - 25. října 2014)
- ✓ ze strany organizátorů konference bylo přislíbeno publikování v Procedia-Social and Behavioral (ISSN 1877-0428)
- ✓ připravován je odborný text/článek pro odborné periodikum E-pedagogium (ISSN 1213-7499).

Přehled realizovaných výdajů:

a) Osobní náklady - stipendia a jejich stručné zdůvodnění:

10.000Kč

Výše stipendia pro studentku P-ZS1 byla stanovena na 10.000 Kč, a to s ohledem na skutečnost, že se studentka spolupodílela na realizaci výzkumného šetření celorepublikového charakteru, jehož součástí je mj. participace na tvorbě dotazníku, tvorba databáze ZŠ v ČR (cca 3.555 ZŠ), distribuce dotazníků, e-mailová komunikace s respondenty, participace na zpracování získaných dat atp.

b) materiálové náklady: kancelářské potřeby, nákup odborných publikací 8.982 Kč

Na materiálové náklady byla původně plánována částka ve výši 2.562 Kč, a to na nákup psacích potřeb, papírů atp. a odborné tuzemské i zahraniční odborné literatury.

- *Pozn.: S ohledem na vzniklou finanční rezervu na jiných položkách rozpočtu byla tato částka navýšena na částku 8.982 Kč, účel využití finančních prostředků zůstal nezměněn.*

c) náklady nebo výdaje na služby a jejich stručné zdůvodnění: 10.700 Kč

- Překlad výstupu SV 2014 č. 2114 do AJ = 6.000 Kč

Pozn. Vzhledem ke skutečnosti, že jedním z jednacích jazyků konference (5th International Conference on Education & Educational Psychology), na níž budou výstupy specifického výzkumu prezentovány je angličtina, a zejména proto, že text výstupu specifického výzkumu bude uveřejněn v Procedia-Social and Behavioral (ISSN: 1877-0428)(vazba na RIV), je nutné zajistit 100% korektnost cizojazyčného překladu, a proto je ze strany řešitelského týmu požadována částka na překlad odborného textu, což platí i pro uveřejnění publikačního výstupu v E-pedagogiu (AJ) (ISSN 1213-7499).

- Statistické zpracování dat získaných v rámci SV 2014 č. 2114: 4.000 Kč
- Tisk posteru: 700 Kč

Pozn. Původně byla na tuto podkapitolu rozpočtu vyhrazena částka 10.000 Kč, ta byla navýšena o 700 Kč/tisk posteru.

d) doplňkové náklady: 22.518,96 Kč

V rámci doplňkových nákladů byla požadována úhrada konferenčního poplatku, stravného/diet a cestovního přípojištění, a to v součtu 27.983 Kč.

- Reálně pak byl hrazen konferenční poplatek ve výši 12.208,58 Kč, diety 9.610 Kč, uhrazeno cestovní přípojištění 264 Kč a uhrazeny bankovní poplatky = 436,38Kč = celkem 22.518,96 Kč (rozdíl = 5.419,04 Kč – částka byla převedena na materiálové náklady)

e) cestovné: 12.542 Kč

Na cestovné byla vyhrazena částka 14.500 Kč (pozn. tato částka zahrnovala dopravu odpovědného řešitele týmu na cestu do Řecka – Kypr (Kyrenia)a zpět /doprava: vlak + letadlo/, a to za účelem prezentace výstupů specifického výzkumu na 5th International Conference on Education & Educational Psychology.

- Náklady na cestovné činily celkem 12.542 Kč (rozdíl = 1.958 Kč – částka byla převedena na služby = 700 Kč a dále pak 1.258 Kč na materiálové náklady)

Povinné přílohy:

- a) kopie publikačního výstupů (pozn. Byla dodána kopie do Procedia-Social and Behavioral, kopie do E-Padagogia bude dodána)
- b) výpis z OBD (pozn. nebyl dodán – bude dodán po zveřejnění publikačních výstupů)
- c) Výsledovka z ekonomického informačního systému Magion – vyúčtování dotace (dodána)

V Hradci Králové dne 5. ledna 2015

Petra Bendová
podpis odpovědného řešitele